

Analyse | kraka

7. januar 2016

Udgifter til ungdomsuddannelser – international sammenligning

Af Nicolai Kaarsen og Andreas Mølgaard

I forbindelse med Finanslovsaftalen 2016 skal der fra 2016-2019 spares 2 pct. årligt på ungdomsuddannelserne – dvs. gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser.¹ Et af argumenterne for besparelserne er, at Danmark internationalt ligger i top, hvad angår udgifter til uddannelse.² I dette notat ser vi nærmere på udgiftsudviklingen for ungdomsuddannelserne de seneste år og sammenligner udgiftsniveauet med de øvrige OECD-lande.

- Danmark anvendte godt 1,2 pct. af BNP på ungdomsuddannelsesinstitutionerne i 2012 – det seneste år med sammenlignelige data. Det er lidt over gennemsnittet for OECD- og EU21-landene og placerede Danmark på en 11. plads i OECD-regi.
- Danmarks relativt høje placering afspejler bl.a., at vi har mange elever på ungdomsuddannelserne. Hvis man justerer for antal elever, får man et mål for hvor mange midler, der går til at sikre kvaliteten for den enkelte elev relativt til vores velstandsniveau, og her ser billedet anderledes ud: Danmarks lå på en 24. plads i 2012 under gennemsnittet blandt OECD- og EU21-landene og under lande som Slovenien, Italien, Mexico og Tjekkiet.
- Udgifterne til ungdomsuddannelserne er steget med 31 pct. siden 2008. I samme periode er antallet af elever på ungdomsuddannelserne steget med omkring 15 pct., hvilket forklarer en del af udgiftsstigningen.
- Der er ikke OECD-tal for udgifterne til ungdomsuddannelser efter 2012, men en skønsmæssig fremskrivning tyder på, at Danmark er steget omtrent 3 pladser i den førstnævnte rangering og har en uændret placering i den anden rangering fra 2012 til 2014.

¹ I 2016 tilføres erhvervsuddannelserne dog ekstra midler svarende til besparelsen på de 2 pct., som skal gå til at implementere erhvervsuddannelsesreformen.

² Se "Undervisningsminister afviser kritik: Vi bruger mest på uddannelse", artikel og interview på dr.dk, d. 29. august 2015. <http://www.dr.dk/nyheder/politik/undervisningsminister-afviser-kritik-vi-bruger-mest-paa-uddannelse>.

Kontakt

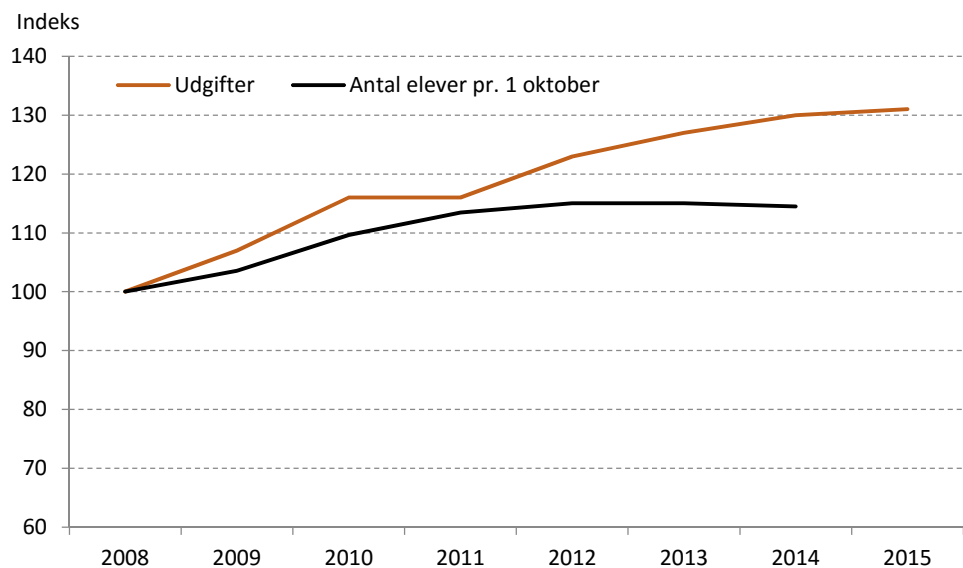
Økonom, Ph.d.
 Nicolai Kaarsen
 Tlf. 4297 9626
 E-Mail: nk@kraka.org

Antal elever er steget med 15 pct.

1. Danmark er ved første øjekast placeret højt

Udgifterne til ungdomsuddannelserne er steget med omkring 31 pct. i perioden 2008 til 2015, jf. Figur 1. Antallet af elever på ungdomsuddannelserne er steget med omkring 15 pct. i perioden 2008 til 2014, hvilket kan bidrage til at forklare de øgede udgifter til ungdomsuddannelserne. Efter 2011 har elevtallet ikke ændret sig. Stigningen i udgifterne i denne periode må derfor skyldes andre forhold.

Figur 1 Udvikling i udgifterne til og antal elever på ungdomsuddannelserne.

Anm.: Udgifterne til ungdomsuddannelserne er de aktivitetsafhængige udgifter og korrigeret for generelle pris- og lønstigninger. I de aktivitetsafhængige udgifter er ikke indregnet udgifter til forskning, udgifter til ikke-aktivitetsbestemte tilskud (fx grundtilskud til uddannelsesinstitutioner, bygninger, uddannelsespuljer), indirekte omkostninger (departementet, vejledning, voksen og videreuddannelser) og Øvrige uddannelser (primært ikke-kompetencegivende uddannelser som fx produktionsskoler). Antal elever på ungdomsuddannelserne er opgjort pba. antal elever pr. 1. oktober på de gymnasiale uddannelser (Tabel UDDAKT30), og på de erhvervsfaglige grundforløb og uddannelser (Tabel UDDAKT35).
 Kilde: Danmarks Statistik (www.statistikbanken.dk) og tal oplyst af Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling.

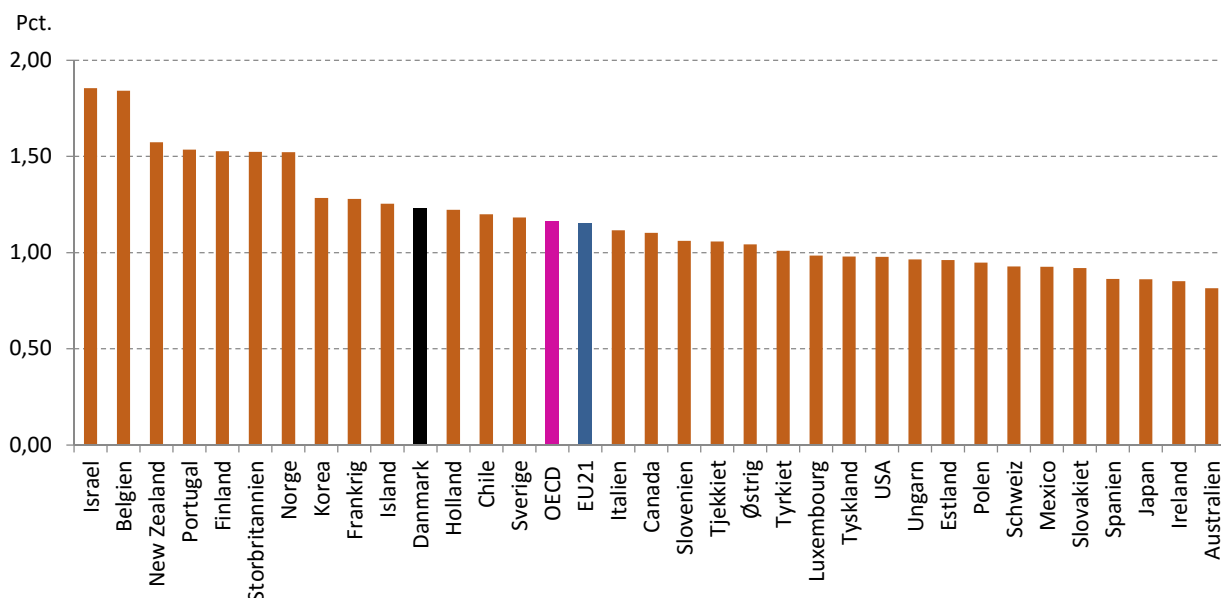
Danmark bruger ikke flest penge på ungdomsuddannelser

Danmarks udgifter til ungdomsuddannelsesinstitutionerne udgjorde omkring 1,2 pct. af BNP i 2012, jf. Figur 2.³ I international sammenhæng lå Danmark på en 11. plads og dermed

³ Det skal understreges, at der ikke nødvendigvis er overensstemmelse mellem den udgiftsdefinition, som er anvendt af Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling i Figur 1 og den definition, som er anvendt af OECD. Det skyldes bl.a., at OECDs definition er gjort sammenlignelig på tværs af lande og at ministeriets kun ser på aktivitetsafhængige udgifter. Der anvendes OECD's klassifikation "upper secondary education", dvs. uddannelser placeret i den internationale klassifikation ISCED3. Ifølge Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling rummer ISCED3 gymnasiale uddannelser, erhvervsfaglige uddannelser samt uddannelser til unge med særlige behov, dvs. ungdomsuddannelserne, jf. <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Overblik-over-det-danske-uddannelsessystem/Det-ordinaere-uddannelsessystem>.

over OECD- og EU21-gennemsnittet og lande som Sverige, Canada og Tjekkiet, men under lande som Belgien, Norge og Finland.

Figur 2 Udgifter til ungdomsuddannelsesinstitutioner som andel af BNP. 2012.

Anm.: Både offentlige og private udgifter er taget med. Figuren dækker kun de OECD-lande, hvor data foreligger.

OECD er EU21 er de gennemsnitlige udgifter.

Kilde: OECD Education at a Glance 2015, table B2.1

3 pladser op hvis udgifterne fremskrives til 2014

De seneste data fra OECD er fra 2012, men tallene fra Figur 1 kan anvendes til at lave et groft skøn over Danmarks placering i 2014. Ifølge Figur 1 steg uddannelsesudgifterne med 7,9 pct. fra 2011-2015, hvis man indregner generelle løn- og prisstigninger. BNP steg med 3,2 pct., hvilket betyder, at udgifterne som andel af BNP er steget med ca. 4,6 pct.⁴ Hvis denne beregning lægges til grund, og det samtidig lægges til grund, at der ikke er sket store ændringer i de andre OECD-landes udgifter som andel af BNP, rykker Danmark 3 pladser op i rangeringen og ligger således på en 8. plads i 2014.

2. Danmark ligger lavt når der tages højde for andelen af elever på ungdomsuddannelserne

Udgift per elev afspejler midler til sikring af kvalitet

Hvis et land har høje udgifter til ungdomsuddannelser, kan det enten afspejle, at landet har mange elever på uddannelserne, eller at landet bruger mange penge per elev. Hvis man ønsker et mål for hvor mange midler, der går til at sikre kvaliteten af uddannelse for den enkelte elev, bør man måle udgifterne relativt til antallet af elever.

Danmark rangerer lavt når man justerer for antal elever

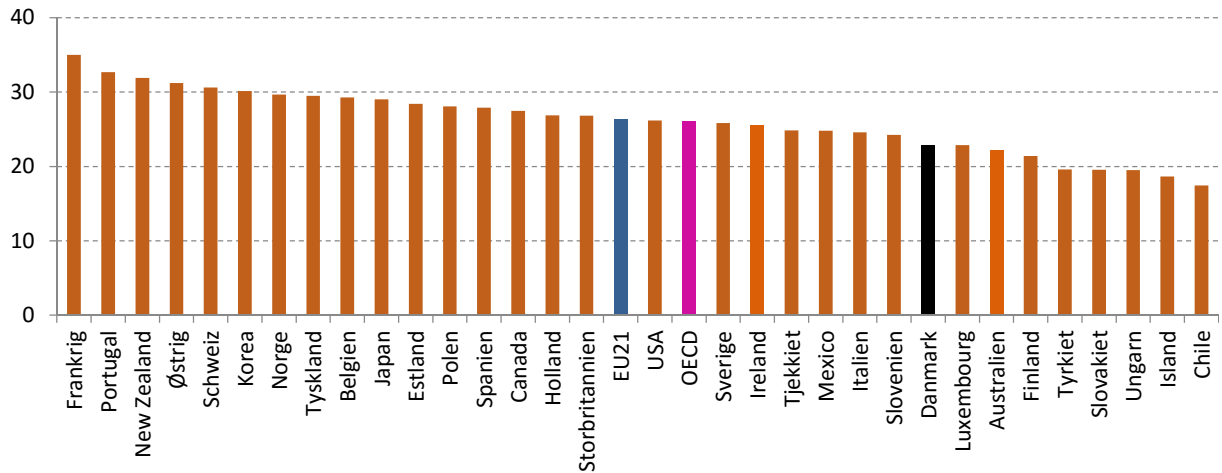
Hvis de årlige udgifter justeres for antal elever, lå Danmark i 2012 på en 24. plads og under OECD- og EU21-gennemsnittet, jf. Figur 3. Danmark lå dermed lavere end lande som Slovenien, Italien, Mexico og Tjekkiet.¹ Justeringen foregår ved at dividere udgifternes andel af BNP (fra Figur 2) med antal elever på ungdomsuddannelserne relativt til den samlede befolkning.

⁴ Kilde til beregning af stigning i BNP: Danmarks Statistik, tabel NAHL2.

**Samme konklusion
hvis udgifterne
fremskrives til 2014**

Hvis man fremskriver Danmarks udgifter pr. elev relativt til BNP per indbygger ved at bruge stigningstakten i udgifter pr. elev fra Figur 1 og data for BNP per indbygger fra Danmarks Statistik og samtidig antager, at tallene for de øvrige lande ikke har ændret sig, er Danmarks placering uændret fra 2012 til 2014.⁵

Figur 3 Udgifter til ungdomsuddannelsesinstitutioner som andel af BNP relativt til antal elever som andel af den samlede befolkning. 2012.

Anm.: Tallene ganget med 100. Figuren dækker kun de OECD-lande, hvor data foreligger.
Kilde: OECD Education at a Glance 2015, table B1.4

Justering for velstandsniveau

Når man vælger at opgøre ungdomsudgifterne som andel af BNP, er det bl.a. for at undersøge, om udgifterne til ungdomsuddannelserne står mål med det pågældende lands velstandsniveau. I sidste ende er det dog en politisk beslutning, om højere velstand skal omsættes til mere uddannelse per elev eller gå til andre formål.

Danmark ligger i midten hvis man ikke justerer for BNP

Hvis man justerer for antal elever, men ikke for BNP, ligger Danmark nummer 16, jf. figur 4. Udgifterne er justeret for forskelle i det generelle prisniveau. Dermed lå Danmark omtrent på gennemsnittet for OECD og EU. Når Danmark ligger højere end i Figur 2, afspejler det, at Danmark har et højere velstandsniveau end f.eks. Slovenien, Italien og Mexico.

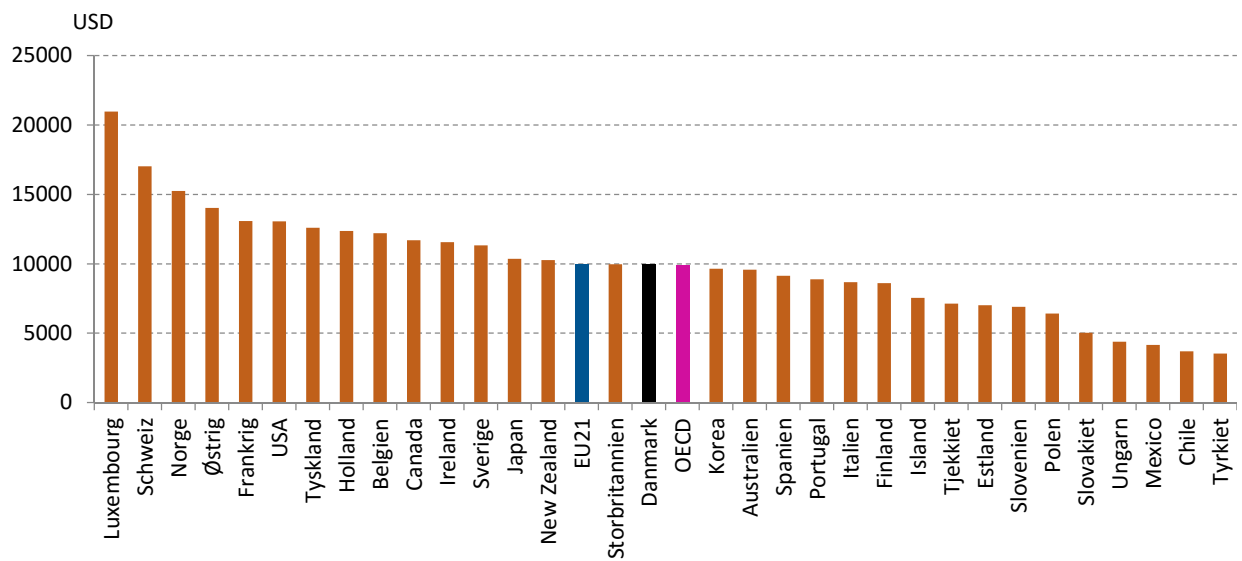
3 pladser op, hvis udgifterne fremskrives til 2014

Hvis man igen anvender tal fra Danmarks Statistik og Figur 1 samt antager, at der ikke er nogle ændringer i udgifterne for de øvrige lande, stiger Danmark tre pladser i rangeringen fra 2012 til 2014 og ligger således på en 13. plads.⁶ Det tyder altså på, at Danmark ikke ligger i top, når det kommer til udgifter til ungdomsuddannelser.

⁵ Kilde til beregning af stigning i BNP per indbygger: Danmarks Statistik, tabel NAHL2 og tabel FOLK2.

⁶ Her anvendes Danmarks Statistiks tabel NAHL2 til at beregne BNP-deflatoren, som efterfølgende benyttes til at beregne væksten i købekraftjusterede udgifter pr. elev.

Figur 4 Årlig udgift til ungdomsuddannelsesinstitutioner opgjort pr. elev. 2012.

Anm.: OECD har omregnet de nationale udgifter til ækvivalerede USD ved hjælp af købekraftspariteten (PPP) for BNP. Figuren dækker kun de OECD-lande, hvor data foreligger.

Kilde: OECD Education at a Glance 2015, table B1.1a